

ท้องถิ่นกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 LOCAL AND THE EPIDEMIC SITUATION OF COVID-19

พระครูเกษมวัชรดิตถ์ (รอดจากทุกข์) *

Phrakhrukasemwacharadhit (Rodjaktook)

พระครูวินัยธรอิษฐ์ สุวาทิ (สุขพานิช) *

Phrakhruvinaithon Athit Suvaddho (Sookpanich)

Corresponding Author E-mail: athit.sookpanieh@gmail.com

บทคัดย่อ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโคโรนาไวรัสอุบัติใหม่หรือโควิด-19 นับได้ว่าเป็นโรคระบาดของโลกที่มีความรุนแรงในระดับ และถึงแม้ว่าในปัจจุบันทั่วโลกจะสามารถชะลอการติดเชื้อโรคโควิด-19 ได้จากการผลิตและรับวัคซีน แต่อย่างไรก็ตามก็เป็นเพียงการสร้างภูมิคุ้มกันเบื้องต้นให้แก่ร่างกายมนุษย์แต่ก็ยังไม่มีการรายงานถึงยารักษาโรคให้หายขาดได้ จากการระบาดของโรคโควิด-19 ในช่วงที่ผ่านมาของประเทศไทยพบว่า บทบาทหนึ่งที่สำคัญที่มีส่วนช่วยให้เกิดการลดการแพร่ระบาดของโรคนั้น มาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนท้องถิ่น บทบาทของท้องถิ่นผูกพันอยู่กับผลประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่เหล่านั้นโดยตรง มีความยึดโยงต่อประชาชน บทบาทของท้องถิ่นในการจัดการโควิด-19 สะท้อนความเป็นประชาธิปไตยและผลประโยชน์ต่อประชาชน การควบคุมผ่านการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนนั้นที่ผ่านมาใช้กลไกหลาย ๆ ด้าน ผสมผสานระหว่างการใช้อำนาจที่เป็นทางการตามที่กฎหมายกำหนดไว้กับอำนาจที่ไม่เป็นทางการผ่านเครือข่ายความร่วมมือในหลายระดับ จนสามารถทำผลงานในการป้องกันการแพร่ระบาดได้อย่างประสบผลสำเร็จ ซึ่งตัวชี้วัดในความสำเร็จนี้คือการไม่มีการแพร่ระบาดเกิดขึ้นในพื้นที่เขตความรับผิดชอบของพื้นที่ท้องถิ่นนั้น

คำสำคัญ: ท้องถิ่น, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ชุมชนท้องถิ่น, สถานการณ์ระบาด, โควิด-19

ABSTRACT

The COVID-19 pandemic has emerged as a global crisis of unprecedented magnitude, impacting nations worldwide. Although significant progress has been made in curbing COVID-19 through measures such as production and vaccination, a definitive cure for the disease has yet to be reported. Despite these challenges, various countries, including Thailand, have achieved a degree of infection control. This accomplishment is attributed, in part, to the pivotal role played by local governments and communities. Throughout the COVID-19 outbreak, Thailand has recognized that local governance and community involvement have been instrumental in mitigating the epidemic's impact. The engagement of local entities is intrinsically linked to the well-being of the populace within those regions, fostering connections with the people. The active role of local bodies in pandemic

* มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมศาสตร์

Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus

management not only underscores democratic principles but also ensures benefits for the community. This is achieved by employing a combination of formal powers prescribed by law and informal authorities facilitated through multi-level cooperative networks. These mechanisms have proven effective in preventing widespread outbreaks, resulting in successful containment efforts within designated local areas.

Keywords: Local, Local government organization, Local communities, Pandemic situation, COVID-19

บทนำ

ปัจจุบันทั่วโลกยังอยู่ตกอยู่ภายใต้สถานการณ์การระบาดของโคโรนาไวรัสอุบัติใหม่หรือโควิด-19 แม้ว่าสถานการณ์การระบาดจะไม่รุนแรงเท่ากับเมื่อสองปีที่ผ่านมา แต่ก็ยังไม่สามารถกล่าวได้ว่าทั่วโลกได้พ้นวิกฤตการณ์การระบาดของโรคดังกล่าวได้ โดยองค์การอนามัยโลกได้ตั้งชื่อไวรัสนี้ว่า SARS-CoV-2 และตั้งชื่อโรคที่เกิดขึ้นจากเชื้อไวรัส นี้ว่า COVID-19 ซึ่งย่อมาจาก Coronavirus Disease of 2019 โรคโควิด-19 เกิดขึ้นครั้งแรกในเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน ในปี พ.ศ. 2562 หลังจากระบาดครั้งแรกในเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีนก็พบการระบาดอย่างรวดเร็วจนลามไปทั่วโลก พบผู้เสียชีวิตและผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้นจำนวนมากในแต่ละวัน ซึ่งพบว่าผู้สูงอายุและผู้มีโรคประจำตัวเป็นกลุ่มเสี่ยง และถึงแม้ว่าในปัจจุบันทั่วโลกจะสามารถชะลอการติดเชื้อโรคโควิด-19 ได้จากการผลิตวัคซีน แต่อย่างไรก็ตามก็เป็นเพียงการสร้างภูมิคุ้มกัน ปัจจุบันยังไม่มีวิธีการรักษาโรคให้หายได้และการระบาดของโรคโควิด-19 นี้ก็นับได้ว่าเป็นการระบาดของโรคระบาดของโลกที่มีความรุนแรงในระดับศตวรรษ (รุ่งทิพา มากอิม และคณะ, 2563) ณ วันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ. 2565 ทั่วโลกพบผู้ติดเชื้อโควิด-19 544,054,540 คน พบผู้ติดเชื้อในประเทศไทย 4,499,044 คน และมีผู้เสียชีวิตในประเทศไทย 30,470 คน (กรมควบคุมโรค, 2565) การควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในช่วงการระบาดระลอกที่หนึ่งและสองในปี 2020 ประเทศไทยกลายเป็นประเทศที่ติดอันดับต้น ๆ ที่สามารถคุมอัตราการติดเชื้อได้ดี แต่อย่างไรก็ตามในระยะเวลาล่าสุดมาที่มีการระบาดระลอกที่สามและสี่ ก่อปรกับการกลายพันธุ์ของเชื้อโควิด-19 ตลอดจนการขาดแคลนวัคซีนทั่วโลกส่งผลให้ประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบอย่างมากทั้งระบบเศรษฐกิจและสังคม (กฤษฎา บุญชัย และคณะ, 2563) จากการระบาดของโรคโควิด-19 ในช่วงที่ผ่านมาพบว่าบทบาทหนึ่งที่สำคัญที่มีส่วนช่วยให้เกิดการลดการแพร่ระบาดของโรคนั้น มาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนท้องถิ่น บทบาทของท้องถิ่นผูกพันอยู่กับผลประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่เหล่านั้นโดยตรง มีความยึดโยงต่อประชาชน ซึ่งบทบาทของท้องถิ่นในการจัดการโควิด-19 สะท้อนความเป็นประชาธิปไตยและผลประโยชน์ต่อประชาชน การควบคุมการระบาดของโรคโควิด-19 ผ่านการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนนั้นที่ผ่านมาใช้กลไกหลาย ๆ ด้านผสมผสานระหว่างการใช้อำนาจที่เป็นทางการตามที่กฎหมายกำหนดไว้กับอำนาจที่ไม่เป็นทางการผ่านเครือข่ายความร่วมมือในหลายระดับ จนสามารถทำผลงานในการป้องกันการแพร่

ระบาดได้อย่างประสบผลสำเร็จ ซึ่งตัวชี้วัดในความสำเร็จนี้คือ การไม่มีการแพร่ระบาดเกิดขึ้นในพื้นที่เขตความรับผิดชอบของพื้นที่นั้น ๆ (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2564ข)

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19

เป็นที่ทราบกันดีว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยนั้นมิได้เริ่มต้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 โดยมีการปฏิรูประบบราชการ มีการจัดตั้งสุขาภิบาลกรุงเทพขึ้นเป็นครั้งแรก และต่อมาได้มีการจัดตั้งสุขาภิบาลท่าฉลอม ขึ้นที่จังหวัดสมุทรสาคร แต่ต่อมาได้มีการจัดตั้งสุขาภิบาลตามหัวเมืองต่าง ๆ ขึ้นอย่างต่อเนื่อง (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง, 2565) ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย คณะราษฎรได้ปฏิรูประบบราชการใหม่ทั้งหมด โดยแบ่งการบริหารราชการแผ่นดินออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และ ราชการส่วนท้องถิ่น โดยคณะราษฎรได้จัดตั้ง “เทศบาล” เป็นรูปแบบการปกครองของราชการส่วนท้องถิ่นและมีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นตามลำดับ ต่อมาในปี พ.ศ. 2540 มีการปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดิน มีการกระจายอำนาจให้ราชการส่วนท้องถิ่นมากขึ้น ในปี พ.ศ. 2542 มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 นับเป็นการกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่นครั้งสำคัญของประเทศไทย (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2561ก)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 250 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนรวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติการจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นหน้าที่และอำนาจ โดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบหรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการใด ๆ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามวรรคสี่ และกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับกลไกและขั้นตอนในการกระจายหน้าที่และอำนาจ ตลอดจนงบประมาณและบุคลากรที่เกี่ยวข้องหน้าที่และอำนาจดังกล่าวของส่วนราชการให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2561ข) ในการจัดทำบริการสาธารณะหรือกิจกรรมสาธารณะใดที่เป็นหน้าที่และอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 67 (3) บัญญัติให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ในการป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ ประกอบกับพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 (6) และ (39) บัญญัติให้เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจ

หน้าที่ในการส่งเสริมการฝึกและประกอบอาชีพการสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล (องค์การบริหารส่วนตำบลรามแก้ว, 2562)

ทั้งนี้ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2562 ที่มีการพบเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในประเทศจีน และเริ่มมีการระบาดจากคนสู่คน ที่เมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน การระบาดในครั้งนี้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและยากต่อการควบคุม ต่อมาในวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2563 ประเทศไทยมีผู้ป่วยรายแรกที่เข้ารับการรักษาโดยติดเชื้อมาจากประเทศจีน และเมื่อวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2563 มีการรายงานพบผู้ติดเชื้อภายในประเทศ (จิราภรณ์ ศรีแจ่ม, 2563) หลังจากนั้นก็พบการระบาดอย่างต่อเนื่องในประเทศไทย ในช่วงการระบาดนั้น มีผู้ติดเชื้อและเสียชีวิตอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้รัฐบาลต้องออกมาตรการและแนวทางในการป้องกันและหยุดยั้งการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทุกส่วนราชการจะต้องร่วมมือในการดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคอย่างจริงจัง เพื่อกำจัดการระบาดและลดจำนวนผู้ติดเชื้อในประเทศไทย ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องแต่งตั้งเจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2563 ข้อ 7 แต่งตั้งให้ข้าราชการสังกัดราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งดำรงตำแหน่งต่อไปนี้ เป็นเจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 เฉพาะในเขตที่ที่ตนมีอำนาจหน้าที่ดูแลและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการ (2) ข้าราชการสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหาร ส่วนตำบล ซึ่งดำรงตำแหน่งต่อไปนี้ (2.3) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องแต่งตั้งเจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2563 ข้อ 5 แต่งตั้งให้ข้าราชการสังกัดราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งดำรงตำแหน่งต่อไปนี้ เป็นเจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 เฉพาะในเขตที่ที่ตนมีอำนาจหน้าที่ดูแลและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการ (2) ข้าราชการสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งดำรงตำแหน่งต่อไปนี้ (2.3) นายกองค์การบริหารส่วนตำบล (ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง แต่งตั้งเจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2563, 2563) ดังนั้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทย จึงถือได้ว่าเป็นภาคส่วนที่มีความสำคัญในการร่วมแก้ปัญหาวิกฤตดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามก็ต้องเผชิญกับความท้าทายมากมายในการปฏิบัติภารกิจ

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย ประกอบไปด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 76 แห่ง (ทุกจังหวัดในประเทศไทย เว้นกรุงเทพมหานคร) เทศบาลนคร 30 แห่ง เทศบาลเมือง 187 แห่ง เทศบาลตำบล 2,237 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 5,320 แห่ง รวมกับกรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ในฐานะองค์การปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ จึงเป็นตัวเลข 7,852 โดยประมาณ ซึ่งหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น หมายถึงองค์กรที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในหลากหลายรูปแบบ ทั้งในภาพรวมของจังหวัดและในภาพรวมของชุมชนเมืองใหญ่ เมืองระดับกลาง และเมืองเล็ก รวมไปถึงในชนบท (ศิริวิดี วิวิธคุณากร และคณะ, 2563) ซึ่งเมื่อพิจารณาตัวเลขขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้นำเสนอไปแล้ว จะพบว่าในความเป็นจริง

หน่วยการปกครองในระดับเมืองและชนบทของไทยอาจมีความคาบเกี่ยวกันอยู่มากและมีปัญหาอื่นที่ค่อนข้างสลับซับซ้อน หากไล่เรียงตัวอย่างตั้งแต่การที่พื้นที่เทศบาลอาจจะเล็กเกินไปกว่าพื้นที่ที่ชุมชนเมืองนั้นตั้งอยู่และขยายตัวออกมา พื้นที่เทศบาลนั้นอยู่ติดกันมาก รวมเป็นพื้นที่เดียวกันเพื่อบูรณาการระบบการให้บริการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หรือพื้นที่เมืองที่ซ่อนตัวอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล รวมไปถึงพื้นที่ที่ผสมทั้งเมืองและชนบทซึ่งความต้องการด้านบริการสาธารณะอาจจะไม่ตรงกัน และอาจมีความตึงเครียดหรือความขัดแย้งที่เปิดเผยของชุมชนที่แตกต่างกัน ซึ่งหมายรวมประเด็นที่ว่าประชากรในพื้นที่นั้นอาจจะมีมากหรือน้อยกว่าประชากรที่ลงทะเบียนไว้ ด้วยกฎหมายเรื่องของการย้ายถิ่นที่อยู่ตามภูมิลำเนาของไทยนั้นไม่มีการบังคับใช้อย่างจริงจัง และไม่มีการสร้างแรงจูงใจในการลงทะเบียนย้ายถิ่นอย่างเป็นทางการ เช่น การลดภาษีที่จะต้องจ่ายของคนที่มาจากพื้นที่อื่น การบริหารสถานการณ์ฉุกเฉินด้านสุขภาวะจากภัยโควิด-19 ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยมีบทบาทอย่างมากที่จะเข้าร่วมสนับสนุนและทำตามคำสั่งของรัฐบาลผ่านการทำงานภายใต้การบริหารราชการส่วนภูมิภาค เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะที่เป็นองค์กรที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนและมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการควบคุมและระงับโรคติดต่อ อีกทั้งเป็นหน่วยงานที่มีความพร้อมด้านงบประมาณ ถือเป็นหน่วยงานที่สามารถนำนโยบายของรัฐบาลไปปฏิบัติและมีอิสระในการกำหนดนโยบายและนำนโยบายนั้นไปสู่การปฏิบัติ ตามหลักการกระจายอำนาจ อีกทั้งเป็นหน่วยงานที่มีที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ ซึ่งสะดวกและรวดเร็วในการเข้าถึงพื้นที่

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการปรับบทบาทเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ใหม่ ๆ บทบาทใหม่ ดังเช่นการเตรียมความพร้อมท้องถิ่นกับการจัดการสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ตามที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขรับรองโดยพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 นั่นคือการเป็นเจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อที่ให้มีอำนาจ ซึ่งจากประกาศกระทรวงสาธารณสุขดังกล่าว ทำให้บุคลากรในท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นระดับเทศบาลนคร เทศบาลตำบล รวมไปถึงองค์การบริหารส่วนตำบลถือเป็นเจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อด้วยนี้ นับว่าเป็นการเพิ่มอำนาจให้กับท้องถิ่นอย่างมาก และทำให้เทศบาลมีความคล่องตัวมากขึ้นในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรค (ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง แต่งตั้งเจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2563, 2563) ประกอบกับการที่เทศบาลมีเครือข่ายประชาชนที่ใกล้ชิดและมีความสามารถในการเข้าถึงพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยแล้ว จึงทำให้เทศบาลสามารถปรับตัว และฉวยใช้บทบาทของเจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อกลายเป็นตัวแสดงหลักในการจัดการกับการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในท้องถิ่นได้อย่างเป็นที่ประจักษ์ ประกาศกระทรวงสาธารณสุขที่ให้บุคลากรในท้องถิ่นระดับเทศบาล เป็นเจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อด้วยนี้เป็น การเพิ่มอำนาจให้กับท้องถิ่นอย่างมาก และทำให้เทศบาลมีความคล่องตัวมากขึ้นในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรค

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 พบบทบาทใหม่ ๆ ที่พนักงานของเทศบาลสามารถทำได้ เช่น การใช้เทคนิคที่ปกติทำหน้าที่จัดระเบียบหาบเร่แผงลอยตามถนน มาจัดระเบียบให้มี Social distancing ในจุดแจกอาหาร หรือทำรถโดยสาร เป็นต้น (รุ่งทิพา มากอิม และคณะ, 2563)

ความสามารถเชิงสถาบัน (Institutional capacity) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19

การควบคุมการระบาดของโรคโควิด คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถใช้กลไกหลาย ๆ ด้าน ผสมผสานระหว่างการใช้อำนาจที่เป็นทางการตามที่กฎหมายกำหนดไว้กับอำนาจที่ไม่เป็นทางการ ผ่านเครือข่ายความร่วมมือในหลายระดับ จนสามารถทำผลงานในการป้องกันการแพร่ระบาดได้อย่างประสบผลสำเร็จ สิ่งที่สำคัญมาก คือ ประเด็นในเรื่องความสามารถเชิงสถาบันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เวียงรัฐ เนติโพธิ์, 2564) ความสามารถเชิงสถาบัน (Institutional capacity) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น หากพิจารณาในขีดความสามารถในการตอบสนองต่อท้องถิ่นแล้ว จะพบว่างานสาธารณสุขเป็นงานที่สะท้อนเรื่องนี้ได้ดีที่สุด และเป็นงานที่ส่งผลต่อประชาชนอย่างเห็นได้เป็นรูปธรรม เป็นเรื่องน่าสนใจว่าเทศบาลนครมีความรู้ความชำนาญ จากการทำงานด้านสาธารณสุขมาอย่างต่อเนื่อง (ศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวุธ และ ธัชเฉลิม สุทธิพงษ์ประชา, 2556) เมื่อเกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิด เทศบาลก็สามารถดำเนินการได้เลย เพราะสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่และความชำนาญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้นเมื่อเกิดการแพร่ระบาดขึ้น โดยมีรายงานพบผู้ป่วยในประเทศไทยตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2562 เทศบาลจึงสามารถดำเนินการได้เลย โดยใช้งบประมาณจากแผนรายจ่ายของงานสาธารณสุข และงบกลางร่วมกันก่อนที่รัฐบาลกลางจะมีประกาศหรือคำสั่งที่เกี่ยวข้อง ในหลายพื้นที่ในระดับท้องถิ่นเริ่มดำเนินการด้วยการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความรู้ และแนะนำการปฏิบัติตามมาตรการป้องกัน ผ่านทางป้ายบิลบอร์ด, จอ LED, แผ่นพับความรู้, การจัดรายการเสียงตามสายในเขตชุมชนดั้งเดิม และสื่อสารคมออนไลน์อย่าง เว็บไซต์ และ Official Facebook Fan page ของท้องถิ่น ตลอดจน Line Group ของชุมชนที่ประชาชนเข้าถึงได้มากที่สุด และช่วยให้เกิดการสื่อสารสองทาง ซึ่งกลายเป็นแหล่งพึ่งพิงด้านข้อมูลข่าวสารอย่างดีสำหรับประชาชนที่เต็มไปด้วยความกังวลเกี่ยวกับการแพร่ระบาดในระยะแรก (Vongsayan & Nethipo, 2021) บทบาทต่อมา คือการจัดซื้ออุปกรณ์ทางการแพทย์ และสิ่งของจำเป็นต่อการป้องกันตนเอง เช่น ชุด PPE (Personal Protective Equipment), หน้ากากอนามัย N95, แว่นตาป้องกัน เป็นต้น ซึ่งดำเนินการผ่านหน่วยงานที่ให้บริการรักษาพยาบาลในสังกัดของท้องถิ่นผ่านศูนย์บริการสาธารณสุขในเขตพื้นที่ ทำให้ใช้ภาระงานของหน่วยบริการสาธารณสุขเหล่านี้นี้ดำเนินการไปก่อน โดยในเบื้องต้นได้ไต่ไลน์ที่ท้องถิ่นมีอยู่แล้ว และต่อมาจึงได้ปรับให้สอดคล้องกับคำแนะนำของกรมควบคุมโรค อีกกลไกหนึ่งที่สะท้อนการสร้างขีดความสามารถเชิงสถาบัน (Institutional Capacity

Building) ของเทศบาล คือการใช้กองทุนหลักประกันสุขภาพในการบริหารงานด้านสุขภาพ กองทุนนี้ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ซึ่งก่อตั้ง กองทุนหลักประกันสุขภาพในท้องถิ่นหรือพื้นที่ (กปท.) ตั้งแต่ปี 2006 โดยให้เงินทุนแก่องค์กร ปกครองท้องถิ่นระดับเทศบาล และ อบต. เป็นรายหัวในอัตรา 45 บาท ต่อประชากร 1 คน และองค์กรปกครองท้องถิ่นสมทบทุนในสัดส่วนตามขนาดขององค์กร ซึ่งเทศบาลนครต้อง สมทบไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 และบริหารจัดการโดยคณะกรรมการขององค์กรปกครองท้องถิ่น เอง โดยมีนายกฯ อบท.เป็นประธาน (เวียงรัฐ เนติโพธิ์, 2564)

การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อบริหารจัดการสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19

การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นมีผลอย่างมากในการบริหารจัดการ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 เพราะตลอดช่วงระยะเวลาของสถานการณ์โควิด-19 ที่ผ่านมา สิ่งที่ประจักษ์ให้เห็นชัดแจ้งมาอย่างต่อเนื่อง คือ บทบาทการมีส่วนร่วมของภาค ประชาสังคม ประชาชน ที่กลายมาเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญต่อการรับมือกับเครือข่ายที่สำคัญ สำหรับท้องถิ่นลำดับแรก ๆ คือ อสม. (อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน) เป็นกลไก เครือข่ายภาคประชาชนที่เข้มแข็งที่สุดในงานด้านสาธารณสุข และอสม.ทำงานร่วมกับเทศบาล นครอย่างเป็นทางการอันหนึ่งอันเดียวกันและประเด็นนี้จะเป็นคำตอบสำคัญที่ชุมชนต่าง ๆ ทั่ว ประเทศไทยสามารถยับยั้งการแพร่กระจายของโรค และสามารถป้องกันไม่ให้ชุมชนเป็นแหล่ง เกิดเหตุ Big spreader ขึ้นในที่หลายชุมชนได้สำเร็จ (เวียงรัฐ เนติโพธิ์, 2564)

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) คือ บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากชุมชน และผ่านการฝึกอบรมมาตรฐานอาสาสมัครสาธารณสุข มีหน้าที่และความรับผิดชอบตาม ระเบียบกระทรวงสาธารณสุข พวกเขาเป็นส่วนสำคัญของระบบสุขภาพปฐมภูมิ มีจุดแข็งอยู่ ความสามารถในการเข้าถึงชุมชน เป็นรายครัวเรือน (อสม. 1 คน ดูแลประมาณ 10-20 ครัวเรือน) โดยเฉพาะการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรค การเผยแพร่ข่าวสารที่จำเป็น การสำรวจข้อมูลด้านสาธารณสุข การรวบรวมบันทึกด้านสุขภาพของครอบครัว และการรณรงค์ เกี่ยวกับการป้องกันโรค เครือข่าย อสม. เป็นกลไกเครือข่ายภาคประชาชนที่เข้มแข็งที่สุดในงาน ด้านสาธารณสุข และอสม.ทำงานร่วมกับเทศบาลนครอย่างเป็นทางการอันหนึ่งอันเดียวกัน และประเด็น นี้จะเป็นคำตอบสำคัญที่ชุมชนต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย สามารถยับยั้งการแพร่กระจายของโรค และสามารถป้องกันไม่ให้ชุมชนเป็นแหล่งเกิดเหตุ big spreader ขึ้นตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2020 กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นกรมที่อสม. สังกัดอยู่ ได้ ประกาศจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินโควิด-19 ให้คำแนะนำเตรียมพร้อมรับมือสถานการณ์ จึง ทำให้ อสม. ตื่นตัวและเริ่มปฏิบัติการด้วยการเตรียมตั้งฐานข้อมูลสุขภาพของสมาชิกในชุมชน เพื่อติดตามผู้สัมผัสโรค พร้อมทั้งจะนำไปสู่กระบวนการกักตัวและรักษาได้อย่างรวดเร็ว การ ดำเนินการนี้ทำเป็นรูปธรรมร่วมกับโรงพยาบาลที่สังกัดการปกครองส่วนภูมิภาค และเชื่อมต่อ

กับกระทรวงสาธารณสุขระดับชาติมากขึ้น ซึ่งหน้าที่ทำงานกับชุมชนนี้ อสม. ทำอยู่แล้ว แม้ว่า จะไม่ได้รับคำสั่งจากส่วนกลาง โดยเฉพาะด้านการเฝ้าระวัง ติดตาม และป้องกันในระดับพื้นฐาน และถึงแม้ว่า อสม. จะรับเงินเดือนและสวัสดิการจากกระทรวงสาธารณสุข ไม่ใช่บุคลากรของ ท้องถิ่นโดยตรง แต่พวกเขากลับทำงานประสานกันได้อย่างใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ในสังกัดของ เทศบาล ด้วยความรู้สึกรักผูกพันและเป็นกันเองมากกว่าที่มีต่อโรงพยาบาลในสังกัดการปกครอง ส่วนภูมิภาค หรือ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด

นอกจากการร่วมมือของเครือข่าย อสม. แล้ว ในท้องถิ่นก็มีการร่วมมือกับภาคี เครือข่ายอื่น ๆ ทั้งในและนอกชุมชน เพื่อบริหารจัดการสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด- 19 จากการถอดบทเรียนในพื้นที่ชุมชนในกรุงเทพมหานครของ พอช. (สถาบันพัฒนาองค์กร ชุมชน) ขบวนการองค์กรชุมชนและภาคีเครือข่าย พบว่าเครือข่ายในกรุงเทพมหานครในระดับ ชุมชนในการมีส่วนร่วมดูแลจัดการ Covid-19 ต้องดำเนินการในส่วนของการสร้างความเข้าใจ เรื่องการอยู่ร่วมกันแบบเข้าใจ ไม่ตีตรากัน การส่งเสริมให้เข้าถึงวัคซีนในชุมชน การดูแลคน และเข้าถึงคนที่เสี่ยงสูงให้ได้รับการตรวจหาเชื้อ และรวมไปถึงการดูแลคนที่ติดเชื้อ เพื่อเข้าถึง การรักษาที่รวดเร็ว เน้นไปที่ระบบ Home Isolation กรณีรุนแรงส่งต่อไปที่สถานพยาบาล (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2564ก) โดยความร่วมมือในระดับภาคีเครือข่ายนั้นเกิดขึ้นใน ระดับท้องถิ่นและชุมชน เริ่มตั้งแต่การเตรียมความพร้อมของชุมชน คือ เตรียมแกนนำชุมชน ให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องโควิด-19 ให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง เพราะความรู้มีการพัฒนา ปรับเปลี่ยนไปเรื่อยตามสถานการณ์ มีการวิเคราะห์สถานการณ์ ความเสี่ยงของชุมชน ทำ ฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนการรับมือ มีการประชุมทำความเข้าใจกับชุมชนและชุมชนรอบ ข้างด้วย สำรวจพื้นที่ในชุมชนว่าในชุมชนมีพื้นที่ในการจัดทำศูนย์พักคอย เพื่อแยกคนที่มีความ เสี่ยงสูงออกมาโดยใช้พื้นที่ชุมชนให้เกิดประโยชน์ มีคลังยาหรืออุปกรณ์สำรองไว้ที่ชุมชน พัฒนาศักยภาพแกนนำ ทีมดูแลผู้ป่วย ทีมสนับสนุนอาหาร ทีมรับ - ส่งผู้ป่วย ทีมประสานงาน หน่วยงาน การทำความสะอาดเรื่องสถานที่ ตลอดจนจัดให้มีระบบการคัดกรอง โดยวิธีการ ตรวจแบบเร็ว ATK โดยฝึกให้ชุมชนตรวจได้เอง จะได้รู้ว่าใครเสี่ยงจะได้นำมาแยกตัว จัดการ เข้าถึงระบบการรักษาลดการแพร่กระจายเชื้อ ทำให้ชุมชนสามารถควบคุมเรื่องการติดเชื้อได้ เพื่อช่วยเหลือคนในชุมชนท้องถิ่นตลอดจนช่องทางการเข้าถึงการรักษาผู้ติดเชื้อ (พิมพ์ทิพา มาลาหอม และคณะ, 2564) นอกจากนี้การร่วมมือของภาคีเครือข่ายในระดับท้องถิ่นก็นำไปสู่ การช่วยเหลืออื่น ๆ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เช่น เรื่องอาหาร อุปกรณ์การป้องกัน การลงทะเบียนฉีดวัคซีน การคัดกรอง หากเจ็บป่วยจะเข้าถึง สถานพยาบาลได้อย่างไร เป็นต้น

การเตรียมความพร้อมในการรับมือของท้องถิ่นกับสถานการณ์ใหม่ในอนาคต

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการ ป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการ

แพรระบาดของโรคโควิด-19 เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานท้องถิ่นที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้ทั่วทุกพื้นที่ ดังนั้น การดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมาจึงถือเป็นการดำเนินการที่มีความสำคัญและสามารถเข้าถึงประชาชนได้ทั่วถึงมากที่สุด นอกจากนี้ที่ผ่านมาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังได้ดำเนินการอีกมากมายที่สามารถช่วยป้องกันและควบคุมการแพรระบาด และช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากโรคโควิด-19 ทั้งนี้ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงศักยภาพและความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการให้ความช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ หากเกิดกรณีฉุกเฉินดังเช่นการแพรระบาดของโรคโควิด-19 จึงกล่าวได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการการบรรเทาปัญหาโรคโควิด-19 ของประเทศไทย (มัทยา บุตรงาม, 2563) จากสถานการณ์การแพรระบาดของโรคโคโรนาไวรัสอุบัติใหม่หรือโควิด-19 ทำให้หน่วยงานวิชาการในส่วนกลางและพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถทบทวนและถอดบทเรียนการจัดการป้องกันและควบคุมการระบาดของโควิด-19 ที่ผ่านมา เพื่อให้ทราบจุดแข็ง จุดอ่อน และวิธีการในการดำเนินการ และบันทึกเป็นหลักฐานวิชาการ เพื่อพัฒนาการจัดการในการรับมือกับโรคระบาดอื่น ๆ ในอนาคต (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2564ก) บทเรียนที่สำคัญคือความเข้าใจในกลไกการดำเนินการป้องกันและควบคุมการระบาดของโควิด-19 และ ความเข้าใจปัจจัยความสำเร็จผ่านศิลปะในการดำเนินการป้องกันและควบคุมการระบาดของโควิด-19 ของแต่ละท้องถิ่น การร่วมมือกันของภาคีเครือข่ายภายในท้องถิ่นสร้างกำลังที่สำคัญในการจัดการควบคุมโรคโควิด-19 ได้เป็นอย่างดี นำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงของพลวัตการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ชีวิตของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีกว่าเดิม บทเรียนที่สำคัญนี้เผยให้เห็นวิถีทางในการรับมือกับภาวะโรคระบาดในระดับท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพไปพร้อมกับการออกแบบแนวทาง เพื่อดูแลประชาชนให้มีชีวิตอยู่อย่างปลอดภัยและอุ่นใจในเวลาเดียวกัน ซึ่งบทเรียนเหล่านี้มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนานโยบายการควบคุมโรคระบาดในระดับพื้นที่และประเทศให้ดียิ่งขึ้นไปในอนาคต (รุ่งทิพา มากอิม และคณะ, 2563)

บทสรุป

สถานการณ์การแพรระบาดของโรคโควิด-19 สะท้อนให้เห็นถึงการควบคุม การระบาดของโรคโควิด-19 ผ่านการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนผ่านกลไกหลาย ๆ ด้าน การผสมผสานระหว่างการใช้อำนาจที่เป็นทางการตามที่กฎหมายกำหนดไว้กับอำนาจที่ไม่เป็นทางการผ่านเครือข่ายความร่วมมือในหลายระดับ จนสามารถทำผลงานในการป้องกันการแพรระบาดได้อย่างประสบผลสำเร็จ ซึ่งตัวชี้วัดในความสำเร็จนี้ คือการไม่มีการแพรระบาดเกิดขึ้นในพื้นที่เขตความรับผิดชอบของพื้นที่ท้องถิ่นนั้น กลไกต่าง ๆ เกิดขึ้น รวมถึงนวัตกรรมต่าง ๆ ในการทำให้ประชาชนร่วมมืออย่างดีกับระบบและกลไกการป้องกันการติดเชื้อของจังหวัดที่ได้วางไว้ บทบาทของท้องถิ่นผูกพันอยู่กับผลประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่

เหล่านั้นโดยตรง มีความยืดหยุ่นต่อประชาชน บทบาทของท้องถิ่นในการจัดการโควิด-19 สะท้อนความเป็นประชาธิปไตยและผลประโยชน์ต่อประชาชน การควบคุมการระบาดอย่างโรคโควิด-19 ผ่านการบริหารจัดการขององค์กรปกครองท้องถิ่นและชุมชนนั้นที่ผ่านมาใช้กลไกหลายๆ ด้าน ผสมผสานระหว่างการใช้อำนาจที่เป็นทางการตามที่กฎหมายกำหนดไว้กับอำนาจที่ไม่เป็นทางการผ่านเครือข่ายความร่วมมือในหลายระดับ จนสามารถทำผลงานในการป้องกันการแพร่ระบาดได้อย่างประสบผลสำเร็จ ซึ่งจากการรับมือกับภาวะโรคระบาดโควิด-19 ในระดับท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพนี้เอง จะนำไปสู่การเตรียมความพร้อมในการรับมือของท้องถิ่นกับสถานการณ์ใหม่ ๆ ในอนาคต

แหล่งอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค. (2565). รายงานสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. กระทรวงสาธารณสุข. <https://ddcportal.ddc.moph.go.th/portal/apps/opsdashboard/index.html#/20f3466e075e45e5946aa87c96e8ad65>.
- กฤษฎา บุญชัย, จุฑาทิพย์ มณีพงษ์, ปิโยรส ปานยงค์, ภัทรพร แต้ใจ, ประภาศ ปิ่นตบแต่ง, วิฑูรย์ เลี่ยมจำรูญ, และสุภา ไยเมือง. (2563). การประเมินความเสียหาย ผลกระทบ และการปรับตัวของชุมชนท้องถิ่นต่อภาวะโรคระบาด COVID 19. สถาบันพระปกเกล้า.
- จิราภรณ์ ศรีแจ่ม. (2563, 28 มีนาคม). วันที่ไทยรู้จัก COVID-19. ไทยพีบีเอส. <https://news.thaipbs.or.th/content/290347>.
- ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง แต่งตั้งเจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2563. (2563, 13 มีนาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 137 ตอนพิเศษ 58ง. หน้า 8-9.
- พิมณทิพา มาลาหอม, พนมวรรณ สว่างแก้ว, และวิจิต พุ่มจันทร์. (2564). พลังชุมชนกับการเฝ้าระวัง ควบคุม และป้องกันการระบาดของโควิด-19 ในชุมชนชายแดนไทย - ลาว. คลังข้อมูลจดหมายเหตุดิจิทัล โควิด-19. https://db.sac.or.th/covid-19/th/article-details.php?atc_id=3
- มัทยา บุตรงาม. (2563). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการบรรเทาปัญหาโรคโควิด 19. การเงินการคลัง. <http://www.fpojournall.com/thailand-local-authority-covid-measures/>
- รุ่งทิพา มากอิม, จิตติกร โตโพธิ์ไทย, และชมพูนุท โตโพธิ์ไทย. (2563). บทเรียนจากการป้องกันและควบคุมการระบาดของโควิด-19: กรณีศึกษาเทศบาลเมืองอ่างทอง. วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข, 14(4), 489-507.

- เวียงรัฐ เนติโพธิ์. (2564, 18 พฤศจิกายน). บทบาทของท้องถิ่นกับการป้องกันโควิด-19 ที่รัฐราชการทำให้ล้ม แต่ voter ไม่ล้ม. ประชาไท. <https://prachatai.com/journal/2021/11/96008>
- ศิริวดี วิวิธคุณากร, ภัคดี โพธิ์สิงห์, และสัญญา เคนาภูมิ. (2563). การปกครองท้องถิ่นไทยในยุคพลิกผันการเปลี่ยนแปลง. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 4(2), 357-374.
- ศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวิสุ และธัชเฉลิม สุทธิพงษ์ประชา. (2556). *ศักยภาพและความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและ ภาคประชาชนในการจัดการสุขภาพ*. โครงการระบบสื่อสารออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ทางไกล เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโอกาสฉลองพระชนมายุ 5 รอบ 2 เมษายน 2558. https://oer.learn.in.th/search_detail/result/175883
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (2564ก). *สานพลังสังคม-ชุมชนท้องถิ่นใช้พื้นที่ต้นแบบ 5 จังหวัดวิจัยแก้ปัญหา-ลดผลกระทบจากโควิด-19-สร้างวัคซีนทางสังคม*. <https://web.codi.or.th/20210731-26067>
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (2564ข). ‘2 ปีโควิด-19’ (2)พอช. -ชบวนองค์กรชุมชนและภาคีเครือข่าย: ถอดบทเรียนการจัดการโควิดโดยชุมชน “ชุมชนจัดการได้ อยู่ร่วมกันได้”. <https://web.codi.or.th/20211126-28866>
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2561ก). *ระบบบริหารราชการของราชอาณาจักรไทย*. <https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/document/thailand.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2561ข). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 205*. OCSC Wiki. [http://wiki.ocsc.go.th/องค์ความรู้กฎหมาย/รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560/มาตรา 205](http://wiki.ocsc.go.th/องค์ความรู้กฎหมาย/รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย_พุทธศักราช_2560/มาตรา_205)
- องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง. (2565). *วันท้องถิ่นไทย*. http://www.banyangburiram.go.th/index.php?op=dynamiccontent_detail&dynamiccontent_id=92379
- องค์การบริหารส่วนตำบลรามแก้ว. (2562). *อำนาจหน้าที่โครงสร้างรวมและอำนาจหน้าที่ของ อบต. ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 7 พ.ศ. 2562*. <https://www.ramkaew.go.th/content/cate/2>
- Vongsayan, H. & Nethipo, V. (2021). The Roles of Thailand's City Municipalities in the COVID-19 Crisis. *Contemporary Southeast Asia*, 43(1), 15-23